

פרוטוקול מס. 16/ג
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' י'ג אדר א' חשי"ד - 16.2.54
בשעה 11.00

השתתפו:חברי הועדה:

מ. בנטוב - היו"ר
י. אורי
ב. אבניאל
ש. בבה
א. וילנטקה
מ. חזני
א. כהן
ש. פרלשטיין
ר. פלדמן

סדר-היום:

הדיון בבעיית ההתיקרות.

היו"ר מ. בנטוב:

אני פותח את הישיבה.
בסדר היום - דיון בבעיית ההתיקרות.

י. אורי:

בימינו משתנים מעשי בראשיה בארץ, ואני אומר
בימינו ולא לעינינו. בשבת זו נזדמן לי לראות את
אגם בית נטופה. זהו מפעל איתנים. אלה הם ענייניו כלכליים ממדרגה ראשונה
במדינה. לא יתכן שחברי ועדת הכלכלה לא יראו זאת, ולראות טוב באביב.
אני מציע לפעול בכיוון זה ולהוציא לפועל סיור ועדת הכלכלה לאגם בית
נטופה, החולה והקישון.

היו"ר מ. בנטוב:

אני חושב שאין מתנגדים להצעה זו, ואנו נטפל בענין.

ב. אבניאל:

בהזמנות שקבלנו נאמר, כי סדר היום דא - סיכום
הדיון בבעיית ההתיקרות. אני סבור שאיננו יכולים
לעשות זאת, כי על השאלות ששאלנו את שר המסחר והתעשייה - ואני מניח גם
את שר האוצר - לא קבלנו תשובות. אי אפשר לסכם מבלי שתהינה בפנינו
התשובות, כי הן עלולות לקבוע את גישתנו, על כל פנים, את גישתי אני.

היו"ר מ. בנטוב: אני טבור שעל כך אנו יכולים להחליט לאחר הוויכוח.

ש. פרלשטיין: לי נדמה שגם מסיבה אחרת רצוי שנדחה את הטיכום. אני מניח, ששאלה זו קשורה באופן ישיר עם בעיית התקציב, וכל זמן שהממשלה לא פניחה את התקציב על השולחן, בליווי הרצאת המבוא של שר האוצר, אין לדון על בעיה זו, כי מהתקציב נוכל לקבל מושג ברור מהי עמדת הממשלה או הצעת הממשלה בנוגע לבעיות עליית המחירים לאור שנוי השערים ולאור העלאת המכס והבלו. לכן נראה לי, שהיה רצוי שמבחינה זו נדחה את הטיכום - ואולי גם את הדיון - לאחת הישיבות הבאות, כי אחרת נדון, לדעתי, בחלל ריק.

ט. בבה: גם אני חושב שאיננו יכולים לחיות רק לפי שמועות. אנו שומעים שעלולה לחול עליה ניכרת במסי העקיפין, ואי אפשר לדון על בעיית ההתיקרות מבלי לקחת בחשבון שדבר זה ישפיע על האינדקס. כל עוד הדברים יינם ידועים, הייתי ממליץ, שרק לאחר שיהיו בפנינו מטפרי התקציב, נדון בשאלה זו.

א. וילנסקה: אני מציעה שנקיים את הדיון בבעיית ההתיקרות בישיבה זו. הסיבות היסודיות להתיקרות בדרך כלל ידועות. גם שר המסחר וגם שר האוצר שהרצו בפני הועדה, דברו על כך באופן ברור. אני חושבת שזה איננו יחס כבוד לועדה ולדיוניה, להציג לדחות את הדיון. שאלת ההתיקרות היא אחת הבעיות החיוניות שבביל הצבור, ועל כך אני מציע לדון עליה, על סיבותיה ועל הצעות הועדה לבלימת ההתיקרות.

ש. לביא: הגורמים להתיקרות הם יותר חזקים מאשר הממשלה. ועדיין לא שמעתי פתרון לבעיה זו לא מפי שר המסחר והתעשייה ולא מפי שר האוצר, וברור לי שגם פה יהיו חלוקי דעות יסודיים בבעיה. לכן אני אומר, שאנו יכולים להתחיל ביום בדיון, כי הדיון אינו קשור לגמרי בתשובות השרים.

י. אורי: אנו הולכים כיום לקראת הדיון בתקציב, שבו ידונו כל הבעיות הכלכליות וגם בעיית ההתיקרות. בוועדת הכנסת נערך היום ויכוח אם לחלק את הדיון לשני חלקים - דיון על ההכנסות ודיון על ההוצאות, או לערוך ויכוח כולל. עדיין לא הוחלט על מטפר השעות, אבל הוחלט פה אחד שהדיון יהיה כולל. אם חברים בודדים מבקשים לדחות את הדיון בשאלת ההתיקרות עד לאחר הנחת התקציב על שולחן הכנסת, אינני רואה בזה כל אסון.

ב. אבניאל: אני הצעתי שנדחה את הטיכום עד שנקבל את תשובות השרים. מה שמציבים חברי הכנסת אורי ופרלשטיין, זה דבר אחר לגמרי. חובתה של ועדת הכנסת איננה להזדנב אחרי הממשלה; חובתה היא להדריך ולבקר מה שלא נראה לה. על כך עלינו למלא את חובתנו, ולמלא את התפקיד שהוטל עלינו. איננו חייבים לחכות עד שהממשלה תגיד את דברה.

ט. בבה: מכיוון שחבר הכנסת אורי הסתמך על ועדת הכנסת, אף אני רוצה להביא מקרה אופייני שהובא היום בפני ועדת הכנסת, ויש לו קשר עם העניין שאנו דנים בו עכשיו. על רקע הצעתו של מר אבניאל ביחס לשוויון במסים, התעוררה כמה בעיות בוועדת הכספים. בוועדת הכספים נחקבלה הצעה של חבר הכנסת אחד, שהציע לדחות את הטיכומים - בניגוד לכמה החלטות קודמות - ולהצמיד את הטיכום של ועדת הכספים לתיקונים לפקודת מס ההכנסה שהממשלה צריכה להביא. ולכן התנגד חבר הכנסת ציזולינג. ועדת הכנסת דחתה את הטיכום בשאלה זו לשבוע הבא, אבל היו"ר הרשה לעצמו להגיד, שביחס לעניינים אחרים יהיה לנו דיון רציני, ואילו בעיה זו תהיה מן הקלות, כי יש רשות לוועדת הכספים לטכס מתי שהיא רוצה.

על כך, אילו הועדה הייתה רוצה לטכס את הבעיה בעוד חודשיים, זה ברשותה. אבל כאן המדובר על דחיה לשבוע בלבד.

ב. אבניאל:

לכך אני מסכים.

היו"ר מ. בנטוב:

אני מבין שיש נטיות פסיכולוגיות שתמיד מעודדות חבריהם להצביע בעד דחיית הישיבה. אני מבין שישנם חברים שיותר קל להם להתגבר על הפיתוי הזה, וישנם חברים שיותר קשה להם. בכל אופן, אני מודה, שזה לא יהיה אסון - כפי שאמר חבר הכנסת אורי - אבל ישנה איזו הכליית. ואני חושב שכל התסלית של הויכוח הזה היא בזה, שדעת הועדה מתגבש עוד לפני שינתנו הדפוסים האחרונים לתקציב, בכדי שדעתנו תובא בחשבון בשעת עריכת התקציב.

והשאלה היא עקרונית - באיזו מידה יש לעודד את הקו של העלאת מחירים כמקור הכנסה לאוצר. זוהי הבעיה, כי אם ישנם גורמים, שאיננו שליטים עליהם, זוהי שאלה אחרת, גם לממשלה אין השפעה עליהם וגם לוועדה. אבל אנו דנים פה בהתערות הישירה של הממשלה, שהיא למעשה נותנת - כפי שזה היה בשנה שעברה - את הדחיפה לעליית המחירים.

כאן שמענו מפי שר האוצר שהוא חושב שהממשלה תהיה הגורם לעליית 3-4 נקודות, וכל העליה תסתכם בשנה זו ב-20 נקודות. אנו זוכרים שבשעת ההכרזה על המדיניות הכלכלית הודיעו שהעליה תהיה בגבול של 17 אחוז, ובסופו של דבר הסתכמה העליה ב-70 אחוז.

אפשר להגיד שבכלל איננו דנים על כך, יהיה תקציב והכנסת תחליט. אני יכול להבין גישה כזאת, אבל אם הועדה רוצה שמסקל דעתה יגיע לידי בטוי, עלינו לדון בשאלה לפני שיתחיל הדיון בתקציב.

אני גם רוצה להעיר את תשומת לב החברים לכך, שאין לנו סמכות להכנס לשאלת המספרים. ענין זה שייך לוועדת הכספים. אנו אריכים לדון על השאלה העקרונית, כיצד יהלך זה של מה: דחיפה נוספת להתיקרות, כיצד הוא ישפיע על ההפפתחות הכלכלית.

מתוך כך אני טבור, שצריך להבליג על הפיתוי ולהכנס לדיון, ואם נמצא שצריך לדחות את הסיכום, נדחה אותו. אני רוצה להעיר את תשומת לב חברי הועדה לנימוק נוסף: בצבור התפרסם, כי בשאלת ההתיקרות - שמעטיקה כיום כל אדם - דנה ועדה הכלכלה. יכול להיות שלא נוכל להשפיע השפעה מכרת, אבל הצבור צריך לדעת שאנו מתעניינים בשאלה ורוצים לעשות דבר מה.

ש. פרלשטיין:

אני לא אתנגד לכך, שנערוך היום דיון כללי על הגורמים והסיבות להתיקרות. אבל בהחלט אתנגד לכך,

שהיום נסכם את הדיון.

א. כהן:

אין זה סוד, שבגלל סיבות לגמרי בלתי-כלכליות, המשק שלנו היה מאז 1948 מנוחק מהמציאות המשקית העולמית לטובת מטרות לא כלכליות, אלא אחרות, חשובות פי כמה מהמטרות של זול ויוקר.

אין כאן המקום להכנס לויכוח על המצב שהמדינה מצאה אותו לאחר מה שהיה במלחמת העולם ובאיזו מידה בשנים 1945-48 המשק שלנו הסתגל לתמונות ולשנוייה שחלו בעולם. אבל מ-1948 ואילך, רמת החיים שלנו לא נקבעה לפי שיקולים כלכליים, המחירים לא נקבעו לפי שיקולים כלכליים, ושכר העבודה לא נקבע לפי שיקולים כלכליים. בעזרת כמה וכמה גורמים מחוץ למשקנו, כמו מענקים, מלווים בלתי כלכליים ותרומות, הצלחנו להשפיע השפעה בלתי כלכלית על היחסים הכלכליים במדינה.

לאחר שהחלטנו ברגע המאוחר ביותר שאפשר היה לצפות, לעצור את האינפלציה ולעבור למלחמה יעילה באינפלציה, היה ברור שאנו

צריכים לעבור תהליך מקיף, שאחד מהגילויים שלו זוהי ההתיקרות, וירידת רמת התצרוכת, ועליית הייצור ככל האפשר והתאמה לתנודות, לטובה או לרעה, של המשק העולמי.

כיוון שהחלטנו החלטה זו באחור של שנה - וזאת בגלל טיבות פוליטיות - היה יותר קשה לעשות את המעבר הזה שלבים שלבים. לא יכולנו לעשות מעבר שלא ירגישו בו. וכיום אנו נמצאים בתוך תוכנו של התהליך הזה. השאלה אינה שאלה של התיקרות פיסקלית. אני, למשל, חושב שבטווי ליקור פיסקלי יש בו משהו במידה שהממשלה מטילה מכס, אבל אין הוא מבטא את המציאות. זה אינו ייקור פיסקלי, כי אי אפשר להצביע על איזו התיקרות רצינית במדינה בגלל תעריפי המכס. כל מדינה משתמשת באמצעי זה, ומכיוון שלנו יש מכשיר שמו אינדקס טבעותיו באה תוספת יוקר אוטומאטית, יכול להיות מקרה מסוים שייקור המכס על סלביזיה, למשל, ישפיע על האינדקס, ואי שטאין לו סלביזיה יקבל תוספת יוקר.

היו"ר מ. בנטוב: זוהי דוגמה דמיונית.

א. כהן: אתן דוגמה בלתי דמיונית. בארץ יושבים אנשים בדירות בטכר דירה באחוז יותר קטן מאשר בכל מדינה אחרת. ובכל זאת, אם יעלו את שכר הדירה, וזה יקפיץ את האינדקס ב-4 נקודות, אני שיושב בדירה פרטית שלי, אקבל תוספת מסכורת. מבחינה תיאורטית של השוואת ההכנסה הלאומית וחלוקת ההכנסה הלאומית על אלונג, זה גם כן צודק, כי התיקרות שכר הדירה במשך כמה שנים משפיעה על הרמה הכללית של המשק. אבל במצב שלנו, עניין זה הוא שלילי בתכלית.

מבחינה זו אני אומר, כי המכס והבלו אינם גורמים המיקרים באופן בלתי טבעי. אגב, בדרך כלל ואצלנו זה חל ב-99% אין מעליה מכס אלא בשעוריה הקיימים בכל העולם. אם כן, המכס והבלו הופכים לעניין משווא ולא מייקר.

אצלנו היוקר נגרם על ידי כך שאנו הולכים בשלבים חזקים ביותר להתאמת המשק שלנו קודם כל למצבו הפנימי והאמיתי, ושנית - למצב בעולם. בארץ שחיה על יבוא ורואה לעשות ייצוא אין להמנע על הלונג מהליכה לקראת הקו הגנרלי של המשק העולמי.

היו"ר מ. בנטוב: מאיזו בחינה?

א. כהן: מה שאני קונה מוכרח להיות לפי שער נורמלי, ומה שאני מוכר מוכרח להיות לפי שער נורמלי. אם כיוון יש מי שמציע לקוני הדולרים, לא רק בארץ, בארצות אחרות - תנאים יותר כדאיים בעד הדולר, זה קובע את השער, ואני מוכרח ללכת לפי זה.

המפתח למציאות המחירים שלנו, אלה הם מחירי הייצוא שאנו יכולים להשיג ושער הדולר. גם ברוסיה עושים חשבון לפי דולרים, ואם זה יותר בול ברוסיה בהשוואה לדולר, קונים ברוסיה.

אבל דבר חמור עוד יותר הוא, השוואת המצב לרמתנו הפנימית. והפעולה שנעשתה על ידי הממשלה היתה פעולה מוצדקת. היא עשה משגה חמור שפגרה בשנוי השערים בטנה אחת. לאחר מזה נעשה, היה מוצדק לעשות זאת ב-3 שערים. עכשו, לאחר ההתפתחות שחלה; יש הצדקה לחזור לשער אחד, ויתכן שבטלב הבא נצטרך להגיע לכמה שערים. זוהי הנחת. אמנם ישנם כאלה החושבים שבשער של 1,800 ל"י אפשר להגיע לידי יצוב, ליצוב לא נגיע לפני 1959 או 1960; כאשר הייצור החקלאי שלנו יוכל לספק את כל התצרוכת שלנו במזונות ובחלק גדול של התעשייה. אבל כיום אי אפשר לדבר על ייצוב, כי זוהי תעמולה, וכאן אין צורך לעשות תעמולה. ההליכה המודרנת הזאת משערים בלתי מציאותיים לשער יותר מציאותי, זוהי הליכה מוצדקת, והמשק מוכרח לקבל זאת.

עכשו מתעוררת שאלה אחרת - באיזו מידה הפעולה החיובית הזאת אינה הופכת בפיוון אחר לפעולה שלילית. ישנו אינדקס, אני מתאית את השכר לאינדקס, אינני משיג את המטרה במלואה. ולכן הבעיה היא, בכמה ובאיזה בלמים אני יכול להשתמש כדי לעצור תהליך זה. וכאן אני מגיע לבעיית הסובסידיות. אין לקוות שנוכל לתת סובסידיות כל השנה ולהחזיק את הלחם במחיר זה. לדעתי, המשלה חייבת לעשות כל מאמץ כדי לא לתת, שבמשך שנה אחת המעבר אל מער אחד יקפיץ את האינדקס.

על כך בטוח הויכוח - גודל הסובסידיות ובאיזו מידה מותר להעלות את ההתיקרות. וכאן קשור ויכוח שני שאינו נוגע להתיקרות; אבל ההתיקרות אינה בעיה בשני עצמה, והויכוח השני הוא: האם מותר לנו לממן את התצרוכת השוטפת של המדינה על חשבון פיתוחה בעתיד ובאיזו מידה.

הסיכום שאני מציע הוא: ועדת הכלכלה קובעת, כי ההתיקרות במדינה היתה והנה בלתי-נמנעת בתהליך של התאמת המסך בין רמת התצרוכת לרמת הייצור, והיא ממליצה בפני המשלה להשתמש במכשיר הסובסידיות עד קצה הגבול האפשרי כדי למנוע פגיעות תלולות מדי בתהליך זה.

א. וילנסקה:

בדברי מר כהן בא לידי בטוי הנסיון לסטטס את סיבות ההתיקרות וכינני הדברים שלא בשמם

אלא בשמות אחרים.

כפי שהתברר מדברי שר המסחר והתעשייה ושר האוצר, ישנן סיבות אחדות להתיקרות. גם הם מודים בכך ששנוי השערים הוא אחד הגורמים להתיקרות, אלא שלפי דעתם שנוי השערי של הלירה והורדת ערך הלירה, זה דבר טבעי ומועיל.

הדבר השני שהתברר מדברי השרים הוא, שמסי עקיפין גבוהים הם סיבה נוספת להתיקרות, וכן גורמים להתיקרות הסכומים **הגבוהים של תקציבי המטרה והצבא.**

ובכן, אם לדבר על הגורמים היסודיים להתיקרות, הרי ההורדה המתמדת של שער הלירה, היא אחד הגורמים העיקריים. הורדת שער הלירה איננו דבר הכרחי, ואינו דבר טבעי שפי שחברי כנסת אחרים מתימרים להציג אותו, כי אם נשאל את עצמנו מי קבע את שער הלירה, ולפי נחוץ להוריד את שער הלירה, - הרי זה אינו נחוץ לא לצרכני, ולא לצבור הרחב, ואני מסוכנעת בזה, שלא המשלה היתה היזמת לכך; היא הסכימה לכך, היא לא יזמה זאת. ומי שמתעניין קצת בעתוני הקואליציה וקורא מה שכתוב בהם בתוך השורות ובין השורות, יכול להרוכח, שהיה זה גורם זר, שדרש להוריד את שער הלירה, כי הוא מעוניין שבעד פחות דולרים ינתנו יותר לירות.

ההורדה האחרונה של ערך הלירה והעמדתה על שער של 1:80 ל"י לדולר, היא בנגוד לאינטרס של צבור האזרחים במדינת ישראל, לשמור על המחירים ולא לייקר אותם, והיא באינטרס של אלה שרוצים לקבל יותר לירות בעד פחות דולרים. יכול להיות שזה יהיה זול יותר לרכוש בישראל דברים מסויימים.

הסיבה השלישית להתיקרות היא - העלאה מתמדת של מסי העקיפין על מזון ומצרכים אחרים.

והסיבה הרביעית - אחוז הרווח. גשנם דברים שהמשלה מתמחה בדיעתם לפדטי הפרטים ומקיימים מנגנונים מיוחדים לשם כך, ואילו בעיית הרווח עטופה במסתורין. שאלתי את שר סוציאליזם בעניין זה והוא ענה משהו, שלא כשר המסחר והתעשייה, שלא ענה בכלל על כך. מר סוציאליזם אמר, שבעצם אין גבול בין רווח הוגן ובלתי הוגן.

ט. בבה:

אין זה נכון. הוא מפילו צייטט אחרים.

א. וילנסקה:

על כל פנים הוא אמר במפורש, שהגבול בין

בין רווח הוגן ובלתי הוגן הוא מטושטש. קיימת עובדה, שבגלל רצון לשמור גמורה מלאכותי על גובה מופרז למדי של רווחים, מושמדים מצרכים שמינם מגיעים לגלה שזקוקים להם ביותר. וקיימת עובדה של העלאת מחירים בגלל העלאת מחיר הרווחים. ודבר זה מותר בארץ זו ואינו נבליים, ולא מפני שאין לממשלה מנגנון מתאים, אלא מפני שזו אחת הצורות של הגנה על הרווחים, ועל המציפה לרווח מכסימלי.

סיבה נוספת להתיקרות היא - האופי הכללי של סחר הרוץ, שהוא ברובו - אם כי ישנן התחלות בכיוון אחר - עם שוק כזה שמכתיב מחירים גבוהים, וידוע שהתנהל מאבק בענייני הנפט שמחירו בוינצואלה גבוה יותר מאשר באודסה, והגיעו למסקנה שזו נהוג וישנה תזוזה בכיוון זה. ויש הבדל גדול במחירים של החיטה והכותנה ומצרכי מזון אחרים בשוק הנוכחי העיקרי של ישראל שהוא ארה"ב לגבי המחירים בשווקים אחרים, ובעיקר בארצות הסוציאליסטיות. אלא שכתוצאה מהתחייבויות הקשורות במענק, ממשיך להתנהל סחר החוץ ברובו עם השוק שמכתיב מחירים גבוהים. ודבר זה יוצר יוקר מלאכותי, בלתי הכרחי ובלתי טבעי, והוא מובד לאינטרסים של צבור הצרכנים.

הדבר האחרון שהתברר מדברי השרים, אלה הם הממדים המנופחים של תקציב המשטרה והבטחון, שעטפו אותם בסודיות, שאפילו מעילות בצבא, מסור לדבר עליהן בכנסת.

בסיכום אני מציעה לוועדה לקבל את ההמלצות

הצעות:

א. לבטל את הורדת שער הלירה ללירה ושמונים

הדולר;

ב. לצמצם את מסי העקיפין;

ג. הגבלת הרווח והפיקוח עליו;

ד. המלצה של הוועדה על סחר חוץ כזה שיהיה

לתועלת ישראל;

ה. צמצום תקציב המשטרה והצבא;

ו. קביעת אינדקס חדש וביטול האינדקס שנקבע בספטמבר 1951, כי הוא אינו מביא בחשבון את גובה המסים והשירותים כפי שהם היום.

אלו הן ההצעות שאני מציעה עכשו, ובסיכום

הגיון מציע דברים מפורטים יותר.

אני בני חכם כלכלה, ואני רוצה להגיד כאן דברים פשוטים בהחלט.

ש. לבית:

אין לי כל משליה וכל תקווה שהוועדה הזאת

תגיע לידי איזו שהיא מטקנה והמלצה שתהיה בעלת ערך.

בהחילת דברי אני רוצה להזכיר הנחה יסודית אחת, כי אנו מדינה עניה וחיים חיים עשירים. מדינה עניה כמותנו אינה יכולה לאפשר רמת חיים כפי שאנו חיים בה היום. ואני יודע שישנם 30-40 אלף מחוסרי עבודה, ואני יודע שישנם עוד 40-50 אלף שחיים בתנאים קשים. אבל לא הם מעלים את רמת החיים, אלא 1,200,000 התושבים שחיים ברמת חיים יותר גבוהה מאשר המדינה יכולה להרשות לעצמה. דברים אלה אינם חדשים, אני חוזר עליהם תמיד מזה שנים רבות.

כאשר הייצור שלנו מגיע ל-40% - לדעתי

אינו מגיע ליותר מ-30% כל המסים שנטיל לא יעזרו לנו. אילו היינו צריכים לחיות היום בהתאם לייצור שלנו, היינו מתים מרעב. אילו היינו יכולים להוריד רמת החיים שלנו ב-10%, פירושו הדבר, שהיינו רוכים 60 מיליון לירות, כי הרי התקציב החדש הוא 600 מיליון לירות.

איש מאתנו אינו יודע כמה עשירים ישנם
בארץ. כפי שמדע לי אנשי מדע ישיב בארץ 20 אחוז עשירים. יש כאלה
האומרים שמחוז העשירים אינו מגיע ל-15, ויש כאלה האומרים שהעשירים
מאווים 10 אחוז. אני בעד זה שניחס לעשירים נהוג גדולים החסורות ביותר.
אבל האם זה יפתור את הבעיה שלנו? זה יקל במעט ולא יותר, כי 80 אחוז
מהכנסה הלאומית מהווים הצרכנים הבינוניים והקטנים.

אם כן, אם ישנם אשמים במאג הזו, הרי אלה
אינם העשירים אלה ההטובים הגדולים. וזה מתחיל באנשי הכנסת, הרופאים,
השופטים ובנוסף בשחיות ובמורים והפקידים, אשר כולם רוצים לחטוף יותר.

ואז אני בא למסקנה, שאני טוען לה מאז
מלחמת השחרור: אסור לנו לחיות ברמת חיים כזאת. מישהו מבשר לנו שיהיה
לנו נפט. אני שמח מאד. אבל נדחה את רמת החיים הגבוהה שלנו עד שיתגלה
נפט.

ש. בנה:
אפשר היה להוציא את ענין ההתיקרות, שפי
שזה הוצע בכנסת, מכל הבעיות הכלכליות
כדי להתייחס לגוף העניין לרגל גל העליה החדשה שעומד לבוא, ואפשר לערוך
סימפוזיון על הדברים, ואת זאת אנו מבטיים לעשות במיטב יכולתנו.

אינני מאמין בדברי הנבואה של טר כהן, מתוך
כך שהמדינה העניה הזאת אינה יכולה להרשות לעצמה לחיות עוד 7 שנים
בזכחנליה כזאת. ייצור המטבע אין לו קטר ישיר עם מאזן התשלום או המאזן
המסחרי.

על ההתיקרות משפיעות בכל העולם שתי סיבות:
סיבה אחת שנובעת מקוביוקטורה, וכיום, למשל, התייקר מחיר הקפה בעולם,
כי יכול הקפה בברזיל לא הצליח. זו התיקרות קוביוקטוראלית שחלוצה
בגורמים אובייקטיביים; וישנה התיקרות סטרוקטוראלית, שנובעת מסכנה המסק,
וכל זמן שאצלנו לא תהיה יציבות המטבע, תמיד נהיה נתונים לתהליכים
אינפלציוניים טובים.

חור הכנסת לגיא הוא מן היחידים בוית הזה
שיש לו עזרואסץ לב לדבר בגלוי. אבל אין שום ספק שהתנאים להבראת המשק
הם קשים מאד, ובעיית האינדקס היא אחת הבעיות הקשות ביותר. מר גאס
ועוזריו טוענים גם הם שהאינדקס זהו אסון למדינה. ואין כל ספק שצודקים
אלה שאומרים, שהעלאת המסים הגלתי ישירים, גם אם אינה משפיעה על האינדקס,
משפיעה על ההתיקרות.

מה שנוגע להתיקרות הנובעת מהתאמת השער
של הלידה לרמה ריאלית ולא סיקטיבית, זוהי תוצאה שהיתה צריכה לבוא
כיום מן הימים. גם גשמה זה אין לצפות לשינויים, כי התקציב הנוכחי
בנוי על שער ריאלי. ואז אנו צריכים להגיד, שמבנה התקציבים שלנו יריך
להיות אחר לגמרי. אינני מדבר על תקציב המדינה בלבד, אלא על כל התקציבים -
תקציב הסוכנות ותקציבי הרשויות המקומיות.

אני חושב שועדת הכלכלה יכולה לעסוק
דבר אחד - להתריע על הצורך בייצוב המחירים, ועל הצורך בהורדת התקציבים.
מזה אין סכנה. ואז ממילא מסי העקיפין ירדו, וזה יכול להיות שלב לקראת
הזלת מה, אם כי עוד אינו מהווה פתרון שלם לבעיה.

ש. פרלשטי:
אני חושב שצדקתי בהנחתי הראשונה, שויכוח
זה לא יביא לידי שום תוצאה. עלי להודות
שנאמרו כאן דברים מעניינים מאד, אם כי ברובם גלתי בכוכים, אבל הם
אינם קטורים בנושא סלועבר אלינו על ידי הכנסת. גם חבר הכנסת גבה הרחיק
לכת, ורק בסוף דבריו נגע בעצם הבעיה.

אני אנו רוצים לדון על הנושא שהועבר אלינו
מהכנסת, אנו צריכים לגרר תחילה, מה היו הגורמים, לפחות בשנה האחרונה,

שהגבימו לידי ההתיקרות. וכאן יש להבדיל בין שני דברים, והדבר הראשון הוא - שני הסעדים והשוואת המחירים בארץ למחירים בחו"ל, וזה בעצם המודד לעליית המחירים, ואין לזה שום קשר עם שמריקה, כי אם הגב"ו ילצסקה מומרת לנו, שהמחירים הכתיבו לנו להעלות את שער הלידה ל-1,80 ל"י הדולר, העובדה היא, שלמשרד המענק אנו מכניסים לפי שער של לירה-דולר, ולא לפי שער של 1,80 ל"י דולר. כך שאין לדבר הזה כל שחר.

הגורם השנייה היה, וזה העיקר - שהאוצר היה נאלץ מטעמים פיסקליים להעלות את מחירים. אין זה נכון שכל העלאות של המכס והגבלו בוצעו על ידי האוצר בכדי להסוות את המחירים למחירים בחו"ל. העלאות אלו בוצעו בכדי לכסות את הגרעון בתקציב, כלומר - מטעמים פיסקליים גרידא.

על כן אני חושב שהועדה יכולה להמליץ על שני דברים: א. על אי-העלאת מחירים מטעמים פיסקליים. אבל זה יכול להיות אפקטיבי רק אם נמליץ על - קיצוצים בתקציב שהם אינו ריאלי.

ב. בנו"ה ט. בנסוב: גם אני רוצה להעיר הערות מספר, ואגביל את עצמי בגבולות הסמלה המיוחדת של ההתיקרות, אם כי ברור שלענין זה יש שלושה לכל הבעיות הכלכליות.

אני בני מקבל את האצתו של שר האוצר לא להכנס לעבר, כי רק על ידי נתוח העבר, אנו יכולים ללמוד לגבי העתיד. העובדה הקובעת היא, שחלק גדול מעליית המחירים - בין אם זה חצי כפי שאמר שר המסחר והמעטיה, ובין אם זה שליש כפי שאמר שר האוצר - באה כתוצאה ממנפולציות של האוצר, ובענין זה אני בני מבדיל בין מנפולציות בשערים ובין מנפולציות במכס ובגלו.

אני חושב שאדור כאן פועל במוטגים פיקטיביים. קודם כל אישר אינו מציע לקבוע את המחירים לפי שער ריאלי, כי השער של 1,80 ל"י הוא שער ריאלי. הדולר כבר הגיע לערך של 2,50 ל"י ו-2;70 ל"י. ועובדה היא, שבחודס האחרון העלו, או רוצים להעלות עכשו, ולא לפי הפרוטופים של איזה שער אובייקטיבי ריאלי, אלא לפי שער שנקבע, ואתה אומר - זה יהיה באופן זמני. אני אומר: אנו יכולנו להחזיק מעמד במשך תקופה די ארוכה בשער מסויים פורמלי שנקבע, ואני טוען, שבכדי למנוע את ההתיקרות - והסאלה העיקרית היא למנוע את ההתיקרות - צריך להאזיר בנותו שער.

המנפולציות הללו נעשות תחת הסימטה של השוואת המחירים למחירים העולמיים. אני קובע, שזה עוד אינו מסוה, כי אם להשוות, צריך לטוט בים הסוה של עליית המחירים וירידתם. אבל את זאת אין עושים. אם כן, אם אפשר לסבול הפרש של 70 גרוש, אפשר לסבול הפרש של 1,500 ל"י. אם הממשלה קונה את הדלק במספר דולרים, ומוכרת אותו לפי שער של לירה דולר, ואחר כך מעלה ללידה ושמונים הדולר, היא אינה מטנה את הטרנסקציה בחוץ, אלא מעלה את מספר הלירות שהיא מקבלת מהאבור; זאת מן דת - היא מעלה את המחירים, והיא נותנת מהלך מינפולציוני שבסופו של דבר יסתכם בזה, שלממשלה אין כל רווח מהענין הזה. היא מרוויחה 80 גרוש, אבל היא מייקרת את כל המעגל, ומאסידה אותם 80 גרוש על ידי העלאת תוספת היוקר.

א. כהן: אנו מקבלים, כידוע, את כל הדולרים מהסוכנות, ומסורת הדולרים מיועדת להתישבות. תאך לך שהסוכנות במקום לקבל 40 מליון לירות תקבל 30 מליון לירות. נתבאי

המחירים של הארץ, שכר היגודה וההובלה, אתה חושב שמן ההגיון שאנו
נמכר להם ונשתמש בדלק ב-10 מליון לירות יותר זול, אבל האם ישנות מסכול?

הגנ"ר מ. בנטוב:

אינני יודע אם ההתישבות מסבול, כי זה לא
הלחם יותר זול, זה משתקף בשכר העבודה ובכל
השפטים האחרים. ההתישבות כיום עולה פי שנים מאשר עלתה לפני כמה שנים,
האינדקס העלה את הכל. ומהתחלה אנו עומדים בפני תקציב גלתי מאוזן,
ואחרי שנתיים של המדיניות הכלכלית החדשה, המציאות אינה יותר קלה מאשר
היתה קודם. איש לא הרבה שאנו יצאנו לדרך הסלך והפעיהיסל איזון התקציב
נפתרה על ידי מדיניות זו.

במסק חפשי, שאתה יכול לעשות ריאכספורט,
נניח, אתה קונה דלק ומשלם דולר ומוכר בליקה, ואחר כך אתה מוכר את
הדלק בחזרה לחו"ל בשער גבוה, ואתה יכול להרוויח כסף על כך - זאת אני
מבין. אבל כל זמן שהדלק נמצא פה, ואתה מוכר אותו פה, אינך מרוויח
על ידי כך.

כרגע ישנו מצב מסויים שרוצים לשנותו.
אני שואל, האם השנוי יעזור או לא? רוצים להעלות את מחירי הדלק, הלחם
והסוכר. אני שואל: זה מביא תועלת או לא? אני טוען, שזה אינו מביא
תועלת, כי בסופו של דבר זה משתקף בעליה כוללת של המחירים.

וגר הכנסת אדוב כהן עמד על לענין האינדקס,
אילו האינדקס היה מסקף בדיוק את עליית המחירים, בעצם לא איכפת לי; נניח,
שכולם משלמים פי שנים בעד כל דבר וכולם מרוויחים פי שנים. אז זה אינו
משנה ולא כלום. אבל כל אחד יודע שהאינדקס אינו מבטא בדיוק את עליית
המחירים. כיום הפועל, עם תוספת היוקר, אינו יכול לקנות במסכורתו
אותה כמות מצרכים שקנה לפני שנה.

וזוהי הצרה של האינדקס, שהתפקיד העיקרי
שלו הוא - להעביר את החלוקה של ההכנסה הלאומית, ומנשית החיים לפי
מסכורת מקבלים חלק יותר קטן של ההכנסה הלאומית, ואחרים מקבלים חלק
יותר גדול.

אנו בוחנים מהלים לתהליך האינפלציוני
מטעמים פיסקליים, וזה אינו מביא כל תועלת, כי בסוף השנה הבאה הגרעון
יל התקציב יהיה בדיוק כמו בשנה שעברה.

אני אומר, כי האינפלציה הזאת ועליית
מחירים זו, היא מס לעניים ופרס לעשירים. אל תבידו לי שמין עשירים בארץ.
יש עשירים. ואני מסכים לכל מה שאמר לביא, אבל השאלה היא נצחית -
מהי להתחיל. נניח שמין כל כך הרבה עשירים בארץ שיכולים לסתום את
כל הפרצות. אני אומר שגם גיין הפועלים צריך להדק את החגורה, אבל
אם קרן האטומה מעלה מחיר של מצרכי אוכל למשפחה של 4 נפשות ב-4 לירות
לחודש, וזה צריך לסלם איש ועברה שמקבל 36 לירות לחודש, ואיש שמרוויח
500 לירות לחודש, הרי זה איננו מוצדק.

לכן אני אומר: כאשר צריך להדק את החגורה,
צריך להדק באופן פרופורציונאלי. אי אפשר לדרוש הדוק החגורה מאיש
שמרוויח 200 לירות לחודש, ואשר הוא רואה שעל ידו אנשים מרוויחים
אלפי לירות ולא נראה שהם מהדקים את החגורה. אם מדברים על הידוק החגורה,
מפ"ם אומרת: נוציף קודם כל השלה שיש להם כסף, ואם יתברר שזה אינו
יספיק, נוציף מאחריה שיש להם יותר.

אני אומר, כי שיטה זו של העלאת מחירים ביזמת

האוצר מטעמים פסקליים, בותנת מהלך שאינו פותר את הבעיה שאנו רוצים לפתור אותה.

על כן. בי מציע, שהועדה הזאת קודם כל תביע את אערה על כך, שנתן עד עכשו מהלך פיסקלי להתיקרות, והיא תמליץ על ההכרח בייצוב המחירים על הדמה הנוכחית, או מ-1.1.54. מינני יכול להגיד, שאם האוצר מטעמים איזה שהם רוצה לעשות לו קרדיט ודביט, ולכתוב 1,80 ל"י ולתת 80 גרוש סובסידיה, אינו יכול לעשות זאת. אבל הסובסידיות זריכות להיות בגובה כזה שלא תפגענה ברמת המחירים. ודבר זה נובע גם להעלאת המכס והגלו על מארכים חיוניים כמו סיגריות ונייר עתונים, ובעיקר לאחר שיש לנו ביח"ר לייצור נייר. לדעתי, זה מבסדר להיל גיוס גלו כזה על הנייר המיוצר בארץ.

אנו נמשיך את הדיון בישיבה הבאה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.15.